

Реферат на тему: "Короткий літопис життя і творчості А. Кочерги"

Іван Кочерга

КОРОТКИЙ ЛІТОПИС ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ І. А. КОЧЕРГИ

6 жовтня 1881. У м. Носівці на Чернігівщині в сім'ї залізничного службовця народився Іван Антонович Кочерга.

1890—1899 Живе в м. Чернігові, де успішно закінчує місцеву гімназію.

1899—1903 Вчиться в Київському університеті на юридичному факультеті.

1904 Працює на посаді ревизора в Чернігівській контрольній палаті. У газеті "Черниговские губернские ведомости" з'являються його перші театральні рецензії.

1910 Починає літературну діяльність. Пише російською мовою драматичний твір "Пісня в келиху".

1914 Переїжджає до Житомира, працює в робітничо-селянській інспекції. Продовжує драматургічну діяльність.

1925 Пише першу п'єсу українською мовою "Фея гіркого мигдалю".

1927 Створює історичну драму "Алмазне жорно".

1928 Пише комедію-феєрію "Марко в пеклі" — перший твір на сучасну тематику. Починає співробітничати в житомирській газеті "Робітник".

1930 Створює драматичну поему "Свіччине весілля".

1933—1938 Пише філософську комедію "Майстри часу", за яку на Всесоюзному конкурсі одержує третю премію. Переїжджає до Києва. Бере активну участь у громадському житті, в діяльності Спілки письменників України, працює з творчою молоддю. Пише п'єси "Підеш — не вернешся", "Ім'я", "Вибір", п'єсу для дітей "Чорний вальс".

1939 За видатні заслуги в розвитку української літератури нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

1940 Пише комедію "Екзамен з анатомії", відзначену на Всесоюзному конкурсі.

1941 —1944 Перебуває в евакуації в Уфі. Працює в редакції журналу "Театр", а також у редакції газети "Література і мистецтво".

1944 Повертається до звільненого Києва. Пише драматичну поему "Ярослав Мудрий".

1946 Прем'єра "Ярослава Мудрого" у Харківському державному драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка. Постановка удостоєна Державної премії СРСР.

1948 Нагороджений другим орденом Трудового Червоного Прапора. Створив останню свою п'єсу "Пророк".

1950 Присвоєно І. А. Кочерзі почесне звання заслуженого діяча мистецтв України.

1952 29 грудня Іван Антонович Кочерга помер. Похований на Байковому кладовищі в м. Києві.

ІСТОРИЧНА ОСНОВА П'ЄСИ "ЯРОСЛАВ МУДРИЙ" ТА ІСТОРІЯ ЇЇ НАПИСАННЯ

П'єсу І. А. Кочерги "Ярослав Мудрий" називають вершиною його творчості. В основу її написання драматург використав історичні події XI ст. Саме в цей час князем Київської Русі був Ярослав Володимирович, якого в народі прозвали Мудрим. З багаторічного князювання Ярослава І. Кочерга взяв лише невеличкий період з 1030 по 1036 рік. Це був час, коли князь після тривалих воєн з удільними князями і зовнішніми ворогами Русі міцно закріпив за собою великий київський престол і приступив до здійснення давно поставленої мети — високо піднести культуру руської землі.

Ярослав — цікава і дуже суперечлива постать: жорстокий воїн і мудрий книголюб; творець першого зведення руських законів — "Руська правда" — і князь, який карав в усобній боротьбі навіть найближчих родичів, відомий політик і натхненний будівничий.

П'єса написана в 1944 році. Порушені в ній проблеми синівської любові до рідної землі, готовність перемогти будь-яких ворогів батьківщини були дуже актуальними для періоду Великої Вітчизняної війни. Мужність наших далеких предків, їх бойова доблесть були прикладом для воїнів, яким теж близькі слова Ярослава:

Під Києвом великим златоглавим Хай задзвенить прадідна наша слава! Хай загримлять червленії щити! То не дамо ж гнізда свого в обиду, Вперед, на бій за землю нашу рідну, За Київ наш, державний і святий!

"Ярослав Мудрий" у своїх глибинних основах народжений епохою Великої Вітчизняної війни, тим загостреним відчуттям величчя національних історичних традицій, яке властиве мисленню й літературі тих часів", — зазначає літературний критик Наталія Кузякіна.

"Коли я думаю про "Ярослава Мудрого", я згадую найвищі зразки поетичної драматургії — Пушкіна, Шекспіра, Олексія Толстого, Шіллера, Лесі Українки... П'єса Кочерги — проекція минулого в сучасне, а тільки такі твори на історичні теми живі і життєдайні", — наголошував Максим Рильський,

Остаточний варіант п'єси написаний у 1946 році. І. А. Кочерга виділив у п'єсі п'ять дій, кожна з яких має свою назву і відповідає певному часові:

Дія I — "Сокіл" (1030 р.)

Дія II — "Закон і благодать" (1030 р.)

Дія III — "Квітневий сніг" (1032 р.)

Дія IV — "Каменщик і князь" (1032 р.) Дія V — Перша відміна "Гуслі і меч"

Друга відміна "Золота брама" (1036 р.)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА П'ЄСИ "ЯРОСЛАВ МУДРИЙ"

За жанром "Ярослав Мудрий" — це історична драматична поема. У передмові до твору драматург вказав, що взяв за основу твору життя і діяльність Ярослава з 1030 по 1036 роки, крім однієї неточності: на 1032 рік автор відніс шлюб Ярославової дочки Єлизавети з Гаральдом норвезьким, хоч насправді ця подія відбулася значно пізніше, у 1044 році. Драматург мотивує це тим, щоб не розтягувати часу в драмі. Мають місце і деякі порушення обставин битви з печенігами під Києвом у 1036 році. За даними літописів Ярослав був у Новгороді і вже потім прийняв бій з печенігами. А в драмі

Ярослав довідується про рух печенігів на Київ, перебуваючи саме в цьому місті. Але ж це і є художній твір, в якому мають право на існування і історична достовірність, і художній вимисел.

Яка ж тема твору? Це показ синівської відданості батьківщині, полум'яної любові до рідної землі князя Київської Русі Ярослава Мудрого та широкого кола простих людей, які в жорстоких боях із різними нападниками завжди відстоювали волю і незалежність своєї батьківщини.

У передмові до п'єси І. А. Кочерга визначає ідею поеми: "В цілому ж ідею поеми можна визначити як нелегке і часом болісне шукання правди і мудрості життя разом з народом на користь вітчизни, шукання, в якому Ярославу допомагають не тільки друзі, але і ті, хто, як Микита, повставали проти нього зі своєю особистою правдою, або ті, хто, як Журейко, були скривджені князем, але врятували його в біді, бо всіх їх єднала і примиряла любов до вітчизни, до Києва, причаровувала приваблива особистість Ярослава".

У своїй поемі І. А. Кочерга підносить проблему миру як найвищої людської цінності, запоруки процвітання держави і народу. Він високо оцінює синівську любов до рідної землі і князя, готовність до захисту свого краю від ворога. Ці питання є актуальними і для нашого часу, бо доля народу і доля держави є нероздільні. Своєю п'єсою І. Кочерга категорично заперечує і антинаукову теорію про нормандське походження Київської Русі.

"Своєю поемою Іван Кочерга вчить нас любити свою історію, своє славне минуле, і в цьому велике патріотичне значення його твору",— підкреслював Олександр Корнійчук.

СЮЖЕТ І КОМПОЗИЦІЯ ПОЕМИ

У п'єсі "Ярослав Мудрий" немає єдиної стрижневої сюжетної лінії — всі лінії твору перетинаються в образі князя, всі найважливіші події стосуються саме його. Найголовніші з них: стосунки Ярослава і Микити, Ярослава і Журейка, Ярослава і Гаральда, Ярослава і Інгігерди...

Особливості сюжету в тому, що експозицією є перша дія п'єси, зав'язкою — друга дія, розвиток і загострення суперечностей — у другій та третій діях, кульмінацією п'єси є четверта дія, а розв'язку знаходимо у п'ятій дії. Всі сюжетні лінії твору підпорядковані головному драматичному конфлікту — боротьбі князя Ярослава з різними життєвими перешкодами за утвердження могутності і культурного розвитку мирної Русі.

Композиція п'єси теж має певні свої особливості. По-перше, твір складається, як уже зазначалось, з п'яти дій, кожна з якої має свій заголовок. П'ята дія поділяється ще на дві частини (першу і другу відміни), які мають ще і свою символіку: гуслі (символ прагнення Ярослава до поширення культури на Русі) та меч (символ захисту від нападників і утвердження князівської влади). Золоті ворота — це символ зодчества, мирного градобудівництва, про яке мріє князь Київської Русі. Особливістю композиції даного твору є і те, що всі події показані в хронологічній послідовності. Поему написано

білим віршем, і велике значення для розуміння її змісту мають авторські ремарки і передмова автора на початку п'єси.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОБРАЗІВ П'ЄСИ

Всі дійові особи п'єси поділяються на дві групи: історичні (Ярослав, Інгігерда, Єлизавета, Анна, Володимир, Сильвестр) та вигадані (Микита, Журейко, Милуша, варяги).

Центральним персонажем драматичної поеми є образ Ярослава Мудрого, на честь якого автор назвав свою п'єсу. Драматург намагався найпереконливіше відтворити дві основні риси князя — непримиренність до всіляких ворогів вітчизни (зовнішніх і внутрішніх) і прагнення до будівництва, культури й освіти народу.

"Ярослав показаний у п'єсі і спектаклі як натура цільна, вольова, могутня. Його невдачі й суперечності між прагненням до мирного влаштування, благоденства свого народу і жорстокою необхідністю всіма засобами боротися за саме існування своєї держави сповнюють образ великим драматизмом",— писала газета "Правда" від 30 травня 1947 р.

І. А. Кочерга зображує Ярослава Мудрого як людину далекоглядну, цілеспрямовану, розважливу, яка доклала багато сил для збереження єдності Київської Русі, злагоди серед народу. Був великий князь жорстоким і добрим, мудрим і терплячим:

Да буде мир! І Богом я клянусь,
Що кожного вразить моя сокира,
Хто збаламутить Київ наш і Русь,
Хто осквернить насильством справу миру.

Ярослав мріє:

Поставити на Росі города,
Щоб степова спинилася орда...

Бо не воювати хоче князь, а будувати прекрасні храми, переписувати книги:

Щоб, меч важкий поклавши і шолом,
Палати білі й храми будувати...

І в Істини золотoverхий храм
Ввійти собі і двер відкрити вам.

Не всі розуміють князя. Внутрішні його недруги в особі дружини Інгігерди, монаха Микити та новгородських бояр змушують Ярослава і до жорстоких дій:

Людей учу я страхом і книжками,
Але і сам я у людей учусь.

Бо мудр народ, і житиме віками
В трудах і битвах вихована Русь.

Усвідомлення того, що "роками державне поле треба корчувать, щоб виросла на ньому благодать", робить вчинки Ярослава величними. Він створює перші закони "Руської правди"; будує храм на честь Божої Мудрості — Софіївський собор, що до сьогодні є величним пам'ятником великому князеві; створює першу на Русі бібліотеку.

Поряд із цим Ярослава зображено і як люблячого батька, який переживає через розлуку зі своєю дочкою:

Що тут робить?... Віддать дочку кохану
В далекий край? О, ні, це гірше смерті...

Але обов'язок керівника держави зобов'язує його дбати про міжнародний авторитет:

Тому, хто руську правду поважає,
Завжди у нас і шана, і хвала.

І. А. Кочерга змалював образ князя Ярослава Мудрого в реалістичному плані з певним романтичним замилюванням цією феноменальною особистістю. Він оспівує його державну мудрість і далекоглядність,

величність у помислах, відданість своїй батьківщині. Тільки м'яким серцем, сильною волею він міг згуртувати навколо себе народ.

Цікавим образом п'єси є образ монаха Микити — людини творчої, обдарованої, що малює заставки й мініатюри в книгах. Автор показав героя як людину неспокійної вдачі, драматичної долі. В його характері суперечать два почуття: помста за батька і любов до своєї батьківщини. Микита — син новгородського посадника Кос-нятина, якого Ярослав скарав, бо той "порушив спокій на Русі". Чинив він це не для власної користі, а в ім'я народу, батьківщини. Князь наголошує:

...вищих я не відаю скарбів,
Ніж мирний труд і щастя в мирнім домі,
Які весь вік я чесно боронив.
І поки жив, стояти я клянусь,
За руську правду і єдину Русь!

Микита розуміє правду Ярослава і, облишивши намір помстити-ся, вирушає в далеку подорож. Коли ж, повернувшись, застає князя й Русь у біді, йде на битву з печенігами і віддає своє життя за Київ, за народ, за Єлизавету, яку дуже любить.

Сильвестр — вчений-монах, який символізує нашу духовність. Це людина, яка живе для своєї країни, вірою і правдою служить князеві, а саме, втілює в життя його мрію про створення бібліотеки. Він вдало керує монахами-переписувачами:

Потщитесь, браття, треба поспішати,
Щоб книги всі переписати нам.

Сильвестр — добрий радник і помічник родини князя. При відсутності Ярослава саме він міг своїм теплим словом і молитвою розв'язати ту чи іншу проблему. Це вірний син своєї батьківщини. З палкою любов'ю говорить він про рідне місто:

Благослови, Господь, державний Київ,
Що на горі над голубим Дніпром
Пильнує мир і всі труди людські...

Крилатими стали слова Сильвестра, що сповнені глибоко патріотичними почуттями:

Хто вип'є раз дніпрові води,

Тому ніколи Київ не забути.

Журейко — вродливий, ставний, чорнобородий, завжди заклопотаний і рішучий юнак. Має гарну фізичну силу, талант до вміння організувати навколо себе народ.

Каменщик Журейко не менше Ярослава любить свою вітчизну, щиро кохає свою дівчину Милушу. Коли варяг убиває брата Ми-луші і намагається скривдити дівчину, то він стає на захист, убиваючи варяга-вбивцю. Князь поклявся скарати юнака. Журейко залишає Київ, стає моряком—рибалкою. Дізнаючись про зраду Ульфа і Інгігерди, доповідає Ярославу. Державні інтереси йому не байдужі. Однак він не корислива людина, бо відмовляється від пропозиції Ярослава залишитися при дворі. Журейко вдруге рятує Русь та Ярослава, коли приводить новгородські полки на допомогу князеві під час битви з печенігами:

Побіда, княже! Господа прослав!

Побито вщент поганих супостатів.

Інгігерда — шведська принцеса, княгиня, дружина Ярослава. На початку п'єси автор зобразив її войовниче настроєною проти князя. Його плани і мрії для неї були чужими. Вона навіть готує з Ульфом змову проти Ярослава, бо була владолюбною людиною, чим заслужила від нього гнівний вигук: "У монастир замкну я Інгігерду!". Чотири роки життя в монастирі змінює її характер. Вона розуміє дії Ярослава, бачить у ньому мудрого політика, дбайливо батька, доброго чоловіка:

...Багато сліз сама я пролила...

Зате тепер навчилась шанувати

Любов і мир родинного житла...

Прости мене, мій княже господине,

Коли тобі я болю завдала.

А під час битви з печенігами вона молиться:

О Господи великий" милосердий,

Злих ворогів на Русь не допусти!

.....

І Ярослава в битві захисти!

.....

Обороніть нам руськую країну,

Ми ж вам церкви збудуємо святі!

Чільне місце у творі займає образ доньки Ярослава — Єлизавети. Молода князівна палко любить всій край. Перед розлукою з батьківщиною вона тужить:

О Боже мій... покинуть рідний Київ

І рідний край... Я не знесу розлуки.

Однак Єлизавету Ярослав віддає заміж за Гаральда, норвезького короля, і вона покидає вітчизну. І хоч великою була любов Гаральда, однак Єлизавета помирає, дуже сумуючи за домівкою, за Києвом.

Про Київ все співала недосяжний

І так згасала, мов свята свіча...

Сповнені великої патріотичної сили слова Єлизавети:

Де я знайду чудових стільки книг,
Такі пісні, як в Києві у тата,
Що королів мудріший всіх земних.
А Київ наш — зелений і прозорий!
Дніпро широкий... кучеряві гори,
Палати білі, бані золоті...
Де ще красу подібную знайти?
І це все кинуть...

Вона перейняла від батька любов до книг, до рідної землі.

Патріотичні почуття простого люду розкриті і в діях скромної Милуші, дочки Людомира та коханої Журейка. Це ніжна, любляча донька, вірна подруга. Вона здатна на рішучий протест проти кривди, уміє знайти вихід зі скрутного становища. Саме вона врятувала свого коханого від жорстоких намірів Ульфа. Чільне місце в п'єсі займає план захисту Журейка від обіцянки князя покарати його. За любов, за вірність до рідних їй людей вона вмирає від смертельної рани. Дівчина назавжди залишилась у своєму рідному Києві. Траплялась можливість покинути цей край, але вірність, відданість своїй батьківщині, народу не дали можливості цього зробити. "Ой лишенько... Не можу ж я без болю покинуть Київ. Не спіши...", — ці слова Милуша промовила Журейку.

Не судилося молодим пізнати щастя.

Отже, герої п'єси "Ярослав Мудрий" — це патріоти свого краю, свого народу, мужні, красиві душею люди.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА П'ЄСИ "СВІЧЧИНЕ ВЕСІЛЛЯ" ТА ІСТОРІЯ ЇЇ НАПИСАННЯ

"Свіччине весілля" — це високопоетичний твір про визвольну боротьбу київських ремісників на початку XVI ст. проти засилля литовських експлуататорів.

Цю драматичну поему Іван Кочерга написав у 1930 році. Знайомлячись з історичними матеріалами про минуле нашого народу, письменник натрапив на дві грамоти литовських князів, які панували на загарбаних землях Києва кінця XV — початку XVI ст. В них йшлося про заборону для простих людей використання світла у своїх оселях, немовби з протипожежних міркувань. У разі непослуху стягувалися чималі для того часу штрафи. Безперечно, це було виявом жорстокого ставлення до трудящих.

У п'єсі "Свіччине весілля" І. Кочерга розповідає про жорстокі безчинства зарозумілого київського воєводи, який заборонив городянам користуватися світлом. Тяжка заборона тривала понад десять років. Робочий люд не міг із цим миритись і протестував. Цей мотив і поклав в основу свого твору І. Кочерга. Майстерно пов'язав драматург історичні факти з відомим на Київщині ремісницьким звичаєм "женити свічку". Цей народний обряд сягає в сиву давнину. Цей звичай побутував не лише в Києві, а й в інших містах України, Росії і навіть Західної Європи і був приурочений до різних річних і сімейних свят. Напевне, звичай походить від того, що люди здавна

віддавали почесні дереву та вогню. Пізніше обряд дещо змінився і в ремісницькому побуті десь із XVI аж до XX ст. справлявся так: щороку першого вересня ремісники в домовлений час закінчували роботу, збиралися окремими цехами, запалювали "свічку яру", обвиту строкатими стрічками, і веселились.

"Що стосується самого терміну "женити свічку",— писав відомий український фольклорист і етнограф, академік АН України М. Ф. Сумцов,— то виник він, очевидно, від звичаю обв'язувати свічку червоними стрічками (подібно до обрядових уборів молодії на весіллі) і може бути віднесений на рахунок малоросійського народного гумору".

СЮЖЕТ П'ЕСИ

Сюжет розгортається двома основними лініями. Перша — показ стосунків між київськими цеховиками і воєводою з його прислужниками. Друга — це особисті взаємини Івана Свічки, Меланки й Ольшанського. Ці дві лінії тісно пов'язані між собою, часто переплітаються й підпорядковані авторському задумові, а саме: показати, яким нещастям для українського народу були завойовники як у

суспільному, так і в особистому житті, якою важкою була боротьба простого люду за свої права.

Складові частини сюжету:

Експозиція — це початок драматичної поеми. Автор знайомить читача з місцем дії, окремими персонажами (гурт дівчат, Ко-ляндра, Козеліус, Меланка). Гострих зіткнень між дійовими особами ще немає, але деякі ознаки майбутнього драматичного конфлікту вже виявляються (дівчата, а потім кравець Коляндра ремствують у присутності писаря-дячка на воєводу і запроваджений ним у Києві "темний закон").

Зав'язка сюжету: незадоволені ремісники збуджено відгукуються на нові насильства воєводи (вимоги до цехів безплатно працювати на замок), нарікаючи на заборону світла. У VI картині з'являється улюбленець і ватажок цеховиків Іван Свічка, який теж обурюється утисками воєводи і твердо вирішує: щоб то не було — здобути киянам право на світло. Починається і друга сюжетна лінія: Ольшанський побачив Меланку, захопився її красою і зловіщо поклявся:

Любов'ю, гвалтом, мертво чи живу,

А я тебе здобуду і візьму!

Розвиток дії. Цеховики, не криючись, гнівно висловлюють своє незадоволення війтом Шавулою і настоюють, щоб той пішов до воєводи з вимогою скасувати порушення "вольностей і твердостей міських". Виникає конфлікт і по другій сюжетній лінії: само-впевнений Ольшанський прийшов до Меланки, а вона, проста дівчина, від нього, князя, відвернулася. Далі драматичний конфлікт загострюється: арешт Меланки за те, що засвітила каганець на прохання вмираючої матері; здобуття Іваном Свічкою князівської грамоти про скасування "темного закону"; весілля Івана з Меланкою. Наступні події свідчать про ще більше напруження драматичного конфлікту. На мирне свято цеховиків свавільно вдирається озброєний загін драбів під орудою Ольшанського, Козеки та Козе-ліуса. Івана Свічку арештовують і звинувачують у великому

державному злочині — викраденні князівської грамоти. Всесильний воєвода ставить категоричну умову: якщо поверне грамоту, буде вільний, якщо ні, то вранці наступного дня буде покараний. Свічка відмовляється.

Кульмінація. Меланка у весільному вбранні і з погаслою свічкою в руках прохає у воєводи світла і помилювання коханого. Воєвода ставить жорстоку умову — донести запалену свічку від замку до Поруба у негоду, і тоді Іван буде звільнений.

Розв'язка. Івана Свічку звільняють із тюрми повсталі маси. Горять палаци багатіїв. Меланка гине в пориві врятування коханого. Іван Свічка власноручно вбиває ненависного Ольшанського і веде повсталих ремісників на штурм воєводиного замку.

ОБРАЗИ ДРАМАТИЧНОЇ ПОЕМИ "СВІЧЧИНЕ ВЕСІЛЛЯ"

У п'єсі І. Кочерги показано зіткнення інтересів трудящего народу і литовських завойовників—експлуататорів. Відповідно до конфлікту персонажі поділяються на дві основні групи. Одна з них — представники трудового народу (Чіп, Коляндра, Передерій) на чолі зі зброярем Іваном Свічкою, друга — литовське панство з прислугою, очолене воєводою.

Іван Свічка — центральний образ драматичної поеми. Над усе цінує волю і свободу, тому і не може спокійно сприйняти наказ воєводи. Свічка вважає це знущенням над робочими людьми і закликає цеховиків не коритися насильству:

А завтра ж всі гуртом до магістрату,
Нехай тепер хоч світло дасть, хоч ні —
А на панів не будем працювати!

Свічка — миролюбива, спокійна людина. Він не хоче кровопролиття, відмовляє гарячого Чопа від бійки, намагається переконати своїх ворогів у справедливості своїх вимог:

Товариші! Не в кулаці, а в правді
Тепер повинна бути наша міць.
Облиш цю лаву, Чопе, мусим ми
Словами нашу правду довести.

Коли Іван переконався, що ніякі умовляння та мирні переговори не допоможуть, він закликає всіх ремісників до збройної боротьби. Цеховики поважають його за благородні поривання, називають братом, вважають, що сам він гідний бути війтом:

Хто ж, як не він, гідніший війтом бути!
Шавулу геть! Хай Свічка буде війтом!

Юнак сміливий, принциповий, з почуттям власної гідності. Він не гне голови навіть перед воєводою, нагадує йому про незадоволення, про народний гнів. І навіть його ворог, комендант замку Кезгай-ло, зворушений непохитністю Свічки:

Отямся, хлопче! Душу всю мені
Ти зворушив одвагою своєю.

Іван Свічка вірить у справедливість, переконаний, що народ буде вільним і отримає свої законні права:

Хоч не мені — для вільного народу

Колись зоря займеться світова.

Юнак з пошаною відноситься до простого люду, щиро кохає Меланку, турбується про неї. З усіма тактовний, ввічливий. Його мрія — допомогти народу підвищити свій життєвий рівень. Боротьба за свої права — це найголовніше для Івана.

Другим головним персонажем поеми є Меланка. Це проста міська дівчина, що живе з матір'ю у бідній хатині. Вона дуже любить свою неньку, турбується про неї під час хвороби. Одного разу не побоялася засвітити каганець, виконуючи прохання умираючої матері. А осмнику Козеці вона осудливо кидає у вічі:

Не смієш ти

Затримувать мене в таку хвилину,

Коли вмирає мати!

Меланка дуже вродлива, але скромна і лагідна. Вона з пошаною відноситься до старших, щира подруга, навіть перед надокучливим Козеліусом заступається за дівчат. За доброзичливість, щирість та розсудливість шанують її і ремісники, і подруги. Навіть Ольпіансь-кий з першої зустрічі захопився дівчиною:

Яка краса чудова!

Відкіль така краса!

Неначе та шипшина чи троянда,

Що по ярах цих київських цвіте!

...Яка ж краса і грізна і чарівна!

Та Меланка на ці слова уваги не звернула, бо кохає Івана Свічку. Кохає, тому і відмовляє його від боротьби, від активних дій. Вона не хоче, щоб боротьбою здобували світло, бо для неї:

...Світло любе, як воно

Своє проміння лє в затишній хаті,

Коли сім'я вечєра за столом,

Коли дитину колисає мати...

Але ця тиха, лагідна дівчина ні на мить не завагалась виконати жорстокий воеводин присуд для врятування свого коханого:

Цю свічку я — побачиш — донесу.

Чи можу я не донести її,

Коли вона життя мого Івана!

В образах Івана Свічки та Меланки Іван Кочерга переконливо показав героїзм та незламність українського народу в боротьбі за свою волю і незалежність.

У п'єсі змальовано ряд київських ремісників: кушнірів, бондарів, ковалів, зброярів, золотарів. Це порядні люди, душевно красиві, з почуттям власної гідності. Всі вони незадоволені воєводою, його жорстокою заборонаю користуватися світлом, обурюються новими насильствами. Зі збуреної юрби виділяється кожом'яка Чіп. Він гнівно кричить:

Знущання це! Ніколи не було,

Щоб від цехів такого вимагали!

Та що це ми — невільники, раби,

Челядники хіба ми воєводи,
На нього щоб робити день і ніч!
...Не діжде він, щоб ми йому робили!
...Хай світло дасть!

Чи не найбільш гостро І. Кочерга осудив заборону світла образом золотаря Передерія. Цей майстер-умілець осліп, бо до темряви сидів над дрібною різьбою. Та він упевнений, що прозріє, як тільки в хатах ремісників засяють каганці. І дійсно, Передерій прозрів, коли запалав воєводин замок. Смертельно поранений, він відчуває щастя, бо вмирає за Київ, за свою маленьку перемогу:

Я бачу всіх. Товариші... брати...
В останній бій! За світло і за волю!
Тебе я бачу... Київ... рідний мій...

Ремісники солідарні між собою, одностайні в рішеннях та діях. Коли варта забирає Меланку від умираючої матері, народ обурюється і вступає в бійку. З юрби чуються голоси: "Гвалтівники! Прокляті душогуби! Геть кривдників! Женіть їх! Бийте їх!.."

Між ремісниками та пануючою верхівкою існує давня неприязнь, ворожнеча. Воєвода та його прислужники відчувають, що ремісники готові помститися за заподіяні кривди. Тому і посилюють охорону біля замку, постійно вартують, навіть Свічку переводять до в'язниці, бо бояться тримати його у палаці. Коли Свічку заарештували, трудове Подольє одностайно піднімається на відкриту боротьбу з воєводою та його попихачами. Гаслом виступу стають слова: "За Свіччине весілля!".

Отже, ремісницька маса показана як сила, що здатна постояти за себе, відкрито боротись за свої людські права та привілеї.

Не останнє місце в п'єсі займає образ воєводи, пихатого повелителя, жорстокої людини. Він хизується своєю владою, заявляє з погордою: "Для цих рабів (киян) я князь і воєвода!" Грубо звертається він навіть до тих, хто його оточує, хто йому служить. А над своєю дружиною просто знущається. При людях може зло кинути їй в обличчя: "Безглузда слюсарівна!", "Безумна ти!", "Та я тебе на місці!.. Замовчи!" Жорстоко повівся він і з Меланкою. Адже він розумів, що донести свічку від замку до Житнього торгу в таку неgodу просто неможливо. Вдаючи із себе доброго і гуманного, прикриваючись богинею світла, воєвода промовляє:

Якщо вона укриє вогник твій
І свічку цю од бурі захистить,
Клянусь, він буде вільний і живий.
Особливості композиції п'єси

1. "Свіччине весілля" побудовано на зіставленнях контрастних сцен, картин, портретів, образів:

- а) повсякденні пишні розваги та оргії воєводи;
- б) осяяний безліччю яскравих вогнів, наповнений співами панський палац на горі;
- в) чисте і високе почуття Івана Свічки до Меланки.
- а) безрадісне і нужденне життя ремісників;

- б) повіте мороком ночі припишкле трудове Подольє;
- в) захоплення дівочою красою розбещеного Ольшанського.

2. Значну роль у композиції відіграють пісні, яких нараховується у творі понад двадцять. Є пісні народного походження, деякі створив сам

драматург. Пісні увиразнюють обряд українського весілля ("Ой панове-сватове, просимо вас..."), характеризують групи образів (дівоча гра про свічку, застільна пісня литовських рицарів). Допомагає характеристиці Івана Свічки і його лірична пісня "Темная нічка над містом спустилась".

СЦЕНІЧНА ІСТОРІЯ П'ЕСИ

Після виходу у світ п'єси "Свіччине весілля" не привернула до себе належної уваги театральних колективів. Івана Кочергу навіть критикували за неактуальність проблематики, за відображення події чотирьохсотлітньої давнини. Визнання прийшло в 1934 р. після постановки п'єси на Українському радіо групою київських акторів під керівництвом режисера-постановника О. Сумарокова. Вдруге радіопостановку "Пісня про Свічку" здійснив у 1953 р. народний артист СРСР В. Добровольський. "Пісня про Свічку" вперше була поставлена на сцені Запорізького драматичного театру ім. М. Заньковецької. Після цього п'єси набула широкої популярності, її ставлять театри багатьох міст України. У 1948 р. композитор М. Скорульський написав оперу "Свіччине весілля".

Літературна критика оцінює "Свіччине весілля" як видатний твір драматургії.

ВІДГУКИ КРИТИКІВ ПРО П'ЕСУ "СВІЧЧИНЕ ВЕСІЛЛЯ"

"Віршована драматична поема "Свіччине весілля" ("Пісня про Свічку") — нове досягнення драматурга, якому вдалося широко показати засобами сценічної дії народний рух та його героїв".

Єлизавета Старинкевич

"Крізь усю п'єсу лейтмотивом проходить образ свічки, антитеза світла і темряви. У символічній боротьбі за світло під проводом героя п'єси Івана Свічки драматург відтворює віковичну боротьбу трудового українського народу за своє визволення з-під ярма гнобителів, за світле, щасливе життя".

Надія Анаріанова

"З появою "Свіччиного весілля" на сцені вперше в історії українського театру була розкрита хвилююча сторінка минулого життя нашого народу, до того майже не відбита в драматургії".

Кіндрат Сторчак

"Предмети на сцені,— лист, хустка, рушниця, свічка і т. ін.,— учасники спектаклю. Вони оточують персонажа, рухаються разом з ним і разом з ним виростають до типової значущості реалізму. .. Предмет — свічка — є стрижнем п'єси, і з простої свічки виростає до значення полум'я повстання".

Олексій Толстой

"Ваші чудесні п'єси завжди були для мене справжнім зразком високої майстерності, я вчився на них складному мистецтву драматургії".

Вадим Собко

"Я всім серцем люблю Вашу розумну сонячну творчість, я безмежно вдячний Вам за незабутні чудесні образи Ваших прекрасних п'єс".

Юрій Збанацький

"Творчий досвід Івана Кочерги повчальний. Він свідчить, що можна примусити звучати свіжо навіть дуже далекі від нас події, вся справа в умінні опоеитизувати матеріал, подати його так, щоб він звучав, по-перше, по-сучасному, а по-друге, набув своєрідних художніх форм. Тоді твір витримає будь—який іспит часом. Прикладом тому є "Свіччине весілля".

З. С. Голубєва